

فهرست

۹	درس اول (هدف زندگی)
۲۳	درس دوم (پر پرواز)
۳۶	درس سوم (پنجره‌ای به روشنایی)
۵۰	درس چهارم (آینده روشن)
۶۴	درس پنجم (منزلگاه بعد)
۷۵	درس ششم (واقعه بزرگ)
۸۷	درس هفتم (فرجام کار)
۱۰۱	درس هشتم (آهنگ سفر)
۱۱۷	درس نهم (دوستی با خدا)
۱۳۱	درس دهم (یاری از نماز و روزه)
۱۴۹	درس یازدهم (فضیلت آراستگی)
۱۶۰	درس دوازدهم (زیبایی پوشیدگی)
۱۷۲	پاسخ‌نامه پرسش‌های دوگزینه‌ای

یاری از نماز و روزه

دیباچه

۱. مقدمه (مصلحت‌اندیشی خدا در احکام)
۲. حقیقت تقوا (فایده مشترک نماز و روزه)
۳. نماز و بازدارندگی از گناه
۴. اگر نماز را کوچک نشماریم ...
۵. تکمیل احکام } نجاسات نوشیدن شراب
۶. اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برند: } (۱) ناراحت کردن پدر و مادر (۲) غیبت کردن
۷. روزه و تقویت تقوا
۸. احکام روزه
  - مبطلات روزه
  - وظیفه کسی که غسل بر او واجب است.
  - وظیفه شخصی که روزه نگرفته است.
۹. وظیفه شخص مسافر } سه شرط سفر شرعی چهار حالت وظیفه مسافر

۱. مقدمه (مصلحت‌اندیشی خدا در احکام)

■ خدای مهربان برای زندگی ما انسان‌ها برنامه‌ای (دین) تنظیم کرده که در بردارنده احکام و وظایف گوناگونی در ارتباط با خدا، خود، خانواده، جامعه و خلقت است.

با عمل به این برنامه و احکام و دستورات آن:

- نتیجه ۱ | انسان می تواند در مسیر **نزدیک شدن به خدا** گام بردارد.
- نتیجه ۲ | به **رستگاری** در دنیا و آخرت برسد.

- اگرچه تمامی احکام و دستورات خدا در جهت **مصلحت** ما است، اما انسان دوست دارد **حکمت** و **علت** احکام الهی را بداند **نتیجه:** ← تا با **معرفت** بیشتر دستورات الهی را انجام دهد.
- از این رو (جهت معرفت بیشتر)، خدای متعال برخی از فایده های مهم ترین احکام خود را از طریق آیات قرآن کریم و سخنان معصومان به اطلاع ما رسانده است:

دو فایده نماز

- ① یاد خدا
- ② دوری از گناه

- مهم ترین فایده روزه: **تقوا**
- فایده **دوم** نماز (دوری از گناه)، با فایده روزه (تقوا) ارتباط دارد.

۲. حقیقت تقوا (فایده مشترک نماز و روزه)

مفاهیم حدیث امام علی علیه السلام

- ۱- «مَثَلُ انْسانِ هَی بَی تَقْوَا مَثَلُ سِوارِ کَارانِی اِست کَهِ سِوارِ بَرِ اسبِ هَی چَموشِ و سَرَکَشِ شَدَهِانَدِ کَهِ لَجامِ رَا پارَهِ کَرَدَهِ و اِختِیارِ رَا از دِستِ سِوارِ کَارِ گَرفْتَهانَدِ؛ بَهِ بالا و پائین می پرنَد و عاقبت، سِوارِ کَارِ رَا در آتَشِ می افکَنند.
- ۲- اما مَثَلُ آدمِ هَی با تَقْوَا، مَثَلُ سِوارِ کَارانِی اِست کَهِ بَرِ اسبِ هَی رامِ سِوارِ شَدَهِانَدِ و لَجامِ اسبِ رَا در اِختِیارِ دارنَد و رَا هِ می پیماینَد تا این کَهِ وارَدِ بَهِشتِ شونَد.»

یاری از نماز و روزه : درس ۱۰

پیام عبارت ۱ | تقوا همچون افسار و لجامی است که بر اسب چموش نفس باید زده شود؛ و گرنه آتش دوزخ را برای انسان به دنبال دارد.

پیام عبارت ۲ | کنترل و تسلط بر خویشتن و نگهداری خود در برابر گناه، از ثمرات تقواست که عاقبت نیک بهشت را در پی دارد.

دو ارتباط مفهومی ۱۱ با آیات ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ ... لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ و ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾. (همین درس)

■ مقایسه دو سوارکار:

عاقبت سوارکار	هلاکت (آتش جهنم)	رستگاری (بهشت)
ویژگی اسب	سرکشی و لجام گسیختگی	رهوار و مطیع بودن

■ معنای تقوا = **حفاظت و نگهداری** خود از گناه (خودنگهداری) = **مسلط بودن** بر خود = در دست داشتن لجام نفس

■ انسان باتقوا می کوشد روزه روز بر **توانمندی** خود بیفزاید **نتیجه:** ◀ تا اگر در شرایط گناه و معصیت قرار گرفت، آن قوت و نیرو او را **حفظ کند** و از آلودگی **نگه دارد**.

■ دو مورد از مهم ترین راه های کسب تقوا = نماز و روزه

۳. نماز و بازدارندگی از گناه

انسانی که پنج بار در طول روز نماز به پا می دارد:

- ۱ یاد خدا را در دل خود زنده می کند.
- ۲ حضور او را در جای جای زندگی احساس می کند.

توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال:

- نتیجه ۱ | انسان دست به هر کاری نمی زند.
- نتیجه ۲ | از گناهان دوری می کند.

مفاهیم آیه ۴۵ سوره عنکبوت

- ۱- ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ﴾ و نماز را برپا دار
 ۲- إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ که نماز از کار زشت و ناپسند باز می‌دارد
 ۳- وَ لَذِكْرِ اللَّهِ أَكْبَرُ و قطعاً یاد خدا بالاتر است
 ۴- وَ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿ و خدا می‌داند چه می‌کنید.

پیام عبارت ۱ | وجوب (واجب بودن) برپایی نماز به عنوان یک فریضه الهی برداشت می‌شود.
پیام عبارت ۲ | یکی از فواید نماز که با تقوا ارتباط دارد، دوری انسان از گناهان و کارهای زشت و ناپسند است.

پیام عبارت ۳ | مهم‌ترین فایده نماز، یاد خداست.

پیام عبارت ۴ | علم الهی بر افعال انسان برداشت می‌شود.

دو ارتباط مفهومی ۱ و ۲ با آیه شریفه ﴿لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ و حدیث «مَثَلُ انْسَانِ هَيَّاتُ بَاتِقُوا...».

پرسش: برخی می‌گویند: «ما نماز می‌خوانیم، اما تأثیر آن را کم‌تر در خود مشاهده می‌کنیم و معمولاً دست از رفتارهای قبلی بر نمی‌داریم؛ پس چگونه نماز بازدارنده انسان از زشتی‌ها و منکرات است؟»
 پاسخ: دقت کنیم که تأثیر نماز به:

① تداوم

② میزان **دقت و توجه** ما ← بستگی دارد.

نتیجه | اگر نمازهای روزانه خود را **ترک نکنیم** و **دقت و توجه** خود را در نماز افزایش دهیم، ← از آن تأثیر خواهیم پذیرفت.

■ نمی‌توان انتظار داشت، خواندن چند رکعت نماز **شتاب‌زده** و **بدون رعایت آداب** ← تأثیر چندانی در ما داشته باشد.

■ اگر تلاش کنیم روزبه‌روز نماز را با **کیفیت بهتر** و **رعایت آداب** آن انجام دهیم، نتیجه ← به زودی تأثیر آن را خواهیم دید.

یاری از نماز و روزه : درس ۱۰

■ با مشاهده اطرافیان و بستگان **نتیجه:** ← درمی‌یابیم افرادی که به نمازشان **توجه بیشتری** دارند، در مقایسه با کسانی که نماز نمی‌خوانند یا نماز خود را **شتاب‌زده** و **بدون رعایت آداب** می‌خوانند، از منکرات بیشتری **دوری** می‌کنند.

■ با مشاهده زندانیان و خلافکاران جامعه **نتیجه:** ← می‌بینیم که چنین مجرمانی **کم‌تر** از میان افراد **نمازخوان** هستند.

نتیجه: | این دو مشاهده نشان می‌دهد که نماز تأثیر خود را گذاشته و هر قدر با **توجه و دقت بیشتر** انجام شود، **تأثیر آن بیشتر** هم خواهد شد.

مفاهیم حدیث امام صادق علیه السلام

- ۱- «هر کس می‌خواهد بداند آیا نمازش پذیرفته شده یا نه، باید ببیند که نماز، او را از گناه و زشتی بازداشته است یا نه.
- ۲- به هر مقدار که نمازش سبب **دوری** او از گناه و منکر شود، این نماز **قبول** شده است.»

پیام عبارت ۱ | ملاک و معیار پذیرفته‌شدن نماز به درگاه الهی، تقوایب‌پیشگی و دورشدن از گناه و زشتی است.

پیام عبارت ۲ | میان قبولی نماز و دوری انسان از گناه، رابطه مستقیم برقرار است.

دورارتباط مفهومی ۱ با آیه ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ (همین درس)

نتیجه این‌که

- ۱ اگر می‌بینیم که با خواندن نماز در حال **دورشدن** از گناه هستیم: نمازمان **مورد قبول** (مقبول) خداست.
- ۲ اگر نماز، ما را از گناه و زشتی باز ندارد: معلوم می‌شود که **عیب و نقصی** در نماز خواندن ما هست. باید **عیب** را بیابیم و برطرف کنیم.

۴. اگر نماز را کوچک بشماریم ...

اذکار و افعال نماز	اثر نماز
۱- اگر نماز را کوچک بشماریم و نسبت به آن چه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم درک صحیح داشته باشیم،	نه تنها از گناهان که حتی از برخی مکروهات هم به تدریج دور خواهیم شد.
۲- اگر در انجام به موقع نماز بکوشیم،	بی‌نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.
۳- اگر در پنج نوبت با لباس و بدن پاک به نماز بایستیم،	آلودگی‌های ظاهری ما کم‌تر خواهد شد.
۴- اگر شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار را رعایت کنیم،	کم‌تر به کسب درآمد از راه حرام متمایل خواهیم شد.
۵- اگر هنگام گفتن تکبیر به بزرگی خداوند بر همه چیز توجه داشته باشیم،	قدرت‌های دیگر در نظرمان کوچک خواهند شد و به آنان توجه نخواهیم کرد .
۶- اگر در رکوع و سجود ، عظمت خدا را در نظر داشته باشیم،	در مقابل مستکبران خضوع و خشوع نخواهیم کرد.
۷- اگر عبارت ﴿إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ را صادقانه از خداوند بخواهیم،	به راه‌های انحرافی دل نخواهیم بست.
۸- اگر عبارت ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَ لَا الضَّالِّينَ﴾ را با توجه بگوییم،	خود را در زمره کسانی که خدا بر آنها خشم گرفته یا راه را گم کرده‌اند ، قرار نخواهیم داد.
۹- با تکرار درست آن چه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم،	به تدریج چنان تسلطی بر خود می‌یابیم که می‌توانیم در برابر منکرات بایستیم و از انجامشان خودداری کنیم.

۵. تکمیل احکام

نجاسات

- برای انجام نماز، لازم است بدن و لباس ما **پاک** باشد و در صورتی که به یکی از **نجاسات** آلوده شده باشد، باید قبل از نماز **پاک** گردد.
- لازم (واجب) است هر مسلمانی نجاسات را **بشناسد** و راه پاک کردن اشیای نجس (متنجس) را **بداند**.
- همه چیز پاک است؛ مگر **۱۱ چیز** و آن چه در اثر برخورد با آن هانجس می شود.

شرایط	برخی از نجاسات
که خون جهنده دارد.	۱- خون انسان و هر حیوان
که حرام گوشت است و خون جهنده دارد.	۲ و ۳- ادرار و مدفوع انسان و حیوان
که خون جهنده دارد.	۴- مردار انسان و هر حیوان
چه زنده و چه مُرده.	۵ و ۶- سگ و خوک
یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد.	۷- کافر
چه کم و چه زیاد، در زمره بزرگترین گناهان کبیره است.	۸- شراب و هر مایع مستی آور

نوشیدن شراب

مفاهیم آیات ۹۰ و ۹۱ سوره مائده

- ۱- «ای مردمی که ایمان آورده‌اید؛ به راستی **شراب و قمار** و بت پرستی و تیرک‌های بخت آزمایی، پلید و از **کارهای شیطانی** است؛ پس از آن‌ها **دوری** کنید تا **رستگار** شوید.
- ۲- شیطان می‌خواهد با **شراب و قمار** بین شما **دشمنی** و **کینه** ایجاد کند و شما را از **یاد خدا** دور سازد و از **نماز** بازدارد.»

پیام عبارت ۱ | زندگی مؤمنانه که به رستگاری ابدی می‌انجامد، شامل دوری از محرّمات الهی است؛ از جمله: شراب، قمار، بت‌پرستی و تیرک‌های بخت‌آزمایی.

پیام عبارت ۲ | دو مورد از راه‌های معمول فریب شیطان به عنوان دشمن بیرونی انسان: **۱** ایجاد عداوت و کینه میان مردم و **۲** غفلت از یاد خدا و نماز است که به وسیله شراب و قمار آن‌ها را رقم می‌زند. (ترکیبی با درس ۲)

۶. اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برند (نماز بی‌خاصیت)

۱) ناراحت کردن پدر و مادر

مفاهیم حدیث امام صادق علیه السلام

- ۱- «فرزندی که از روی **خشم** به پدر و مادر خود نگاه کند - هر چند والدین در حق او کوتاهی و ظلم کرده باشند -
- ۲- **نمازش** از سوی خدا پذیرفته نیست.»

پیام عبارت ۱ | ارزش کار والدین در تربیت فرزند خود، به قدری بالاست که حتی در صورت ظلم به فرزند، او حق ندارد به آن‌ها کوچک‌ترین واکنش بدی نشان دهد.

پیام عبارت ۲ | نگاه تند به والدین در هر صورت موجب عدم قبولی و حبط نماز و تأثیرنگذاشتن آن در دوری از گناه می‌شود.

دو ارتباط مفهومی ۱۲ با آیه ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾. (همین درس)

۲) غیبت کردن

مفاهیم حدیث پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم خطاب به ابوذر

- ۱- «هر کس **غیبت** مسلمانی را کند، تا **چهل روز نماز و روزه‌اش** قبول نمی‌شود؛
- ۲- مگر این که فرد غیبت‌شده، او را **بخشد**.»

یاری از نماز و روزه : درس ۱۰

پیام عبارت ۱ | یکی از موانع اثرگذاری نماز که آن را بی‌خاصیت و حبط می‌کند، غیبت کردن است.

پیام عبارت ۲ | راه رهایی فرد غیبت‌کننده از قبول نشدن چهل‌روزه نمازش، گذشت کردن فرد غیبت‌شده است.

۷. روزه و تقویت تقوا

■ میزان **موفقیت** انسان در رسیدن به هدف‌های بزرگ، به میزان **تسلط** او بر خویش، **خودنگهداری** و «**تقوا**» بستگی دارد.

■ هر قدر هدف بزرگ‌تر باشد، تقوای بیشتری می‌طلبد. (رابطه مستقیم)
■ خداوند، انسان را به عملی راهنمایی می‌کند که اگر آن را به درستی انجام دهد، چنان **تسلطی** بر خود پیدا می‌کند که می‌تواند موانع درونی را کنار بزند و گام‌های موفقیت به سوی برترین هدف‌های زندگی را به خوبی بردارد.

■ این عمل، **روزه** است که مصداق کامل تمرین **صبر** و **پایداری** در برابر خواهش‌های دل است.

■ کسی که یک ماه در عین تحمل گرسنگی و تشنگی، از چشم، گوش و زبان و رفتار خود **مراقبت** کند، **نتیجه** ← به **تسلطی بر خود** می‌رسد که قبل از ماه رمضان آن **تسلط** را نداشته است.

اگر کسی هر سال یک ماه روزه را تکرار کند،

نتیجه ۱ | سال به سال **باتقواتر** می‌شود.

نتیجه ۲ | کم‌کم به جایی می‌رسد که احساس می‌کند که هر کاری را که خداوند دستور داده است، می‌تواند به **آسانی** انجام دهد و احساس سختی نمی‌کند.

مفاهیم آیه ۱۸۳ سوره بقره

- ۱- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ای کسانی که ایمان آورده‌اید،
 ۲- كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ روزه بر شما مقرر شده است
 ۳- كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ همان‌گونه که بر کسانی که پیش از شما بودند، مقرر شده بود.
 ۴- لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ باشد که تقوا پیشه کنید.

پیام عبارت ۱ | جامعه ایمانی باید جهت امور عبادی از جمله روزه، اقدام کند.
پیام عبارت ۲ | وجوب (واجب بودن) روزه گرفتن بر مسلمانان برداشت می‌شود.
پیام عبارت ۳ | روزه از مشترکات ادیان الهی است و در تعالیم انبیای پیشین نیز حکم وجوب آن، وجود و سابقه داشته است.
پیام عبارت ۴ | مهم‌ترین فایده روزه، تقویت تقواست که انسان‌ها با اختیار خود و انجام درست روزه می‌توانند به آن دست یابند.
دورتاب مفهومی ۱ | با حدیث امام علی علیه السلام: «مَثَلُ انْسَانِ هَیْ بِاتَقْوَا ...» و آیه ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ (همین درس)

۸. احکام روزه

۱۰. مَبْطَلَاتِ رُوزِهِ

نه چیز روزه را باطل می‌کند (مبطلات روزه)؛ بعضی از آن‌ها عبارت‌اند از:

شرط بطلان روزه	برخی از مبطلات روزه
عمدی باشد، نه سهوی؛ مانند عمداً فروبردن چیزی که لای دندان مانده است.	۱ و ۲- خوردن و آشامیدن
مانند جعل و تحریف حدیث که کفاره جمع دارد.	۳- دروغ بستن بر خدا، پیامبر و جانشینان پیامبر <small>صلوات الله علیه و آله</small>

یاری از نماز و روزه : درس ۱۰

شرط بطلان روزه	برخی از مبطلات روزه
حتی رساندن دود سیگار، توتون و تنباکو با اختیار و عمدی، نه رسیدن بی اختیار آن.	۴- رساندن غبار غلیظ به حلق
نه فقط بدن	۵- فروبردن تمام سر در آب
که کفاره جمع دارد.	۶- استمناء
زمانی که نه غسل کند و نه تیمم.	۷- باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح
نه سهوی و بی اختیار	۸- استفراغ عمدی (قی کردن)

۲) وظیفه کسی که غسل بر او واجب است:

اگر غسل کند ← روزه صحیح است.	اگر وقت کافی برای غسل کردن دارد:
روزه اش صحیح است؛	
ولی برای غسل نکردن معصیت کرده است.	
نمی تواند روزه بگیرد؛	اگر غسل یا تیمم نکند:
باید علاوه بر قضای روزه، کفاره بدهد.	
اگر تیمم کند: ← روزه اش صحیح است.	اگر وقت اندکی دارد:
نمی تواند روزه بگیرد.	
باید علاوه بر قضای روزه، کفاره بدهد.	

۳) وظیفه کسی که روزه نگرفته است:

اگر بعد از ماه رمضان عذرش برطرف شود ← باید تا سال آینده روزه را بگیرد.	اگر به علت عذری مانند بیماری روزه نگرفته است:
باید هم قضای روزه را بگیرد، هم برای هر روز یک مُد طعام (تقریباً ۷۵۰ گرم) گندم و جو و مانند آن‌ها به فقیر بدهد. (اما کفاره ندارد).	
اگر عذر او برطرف شده و تا رمضان آینده عمداً قضای روزه را نگیرد:	

باید هم قضای روزه را به جا آورد؛		اگر بدون عذر عمداً روزه نگیرد؛
یا برای هر روز دو ماه روزه بگیرد (که یک ماه آن باید پشت سر هم باشد).	و هم کفاره بدهد، یعنی:	
یا به شصت فقیر طعام بدهد (به هر فقیر یک مد) و این کار باید تا قبل از ماه رمضان آینده انجام شود.		
باید هم قضای روزه را بگیرد،		اگر با چیز حرامی روزه خود را باطل کند، مثلاً دروغی به خدا نسبت دهد؛
هر دو کفاره یادشده (شصت روز روزه و اطعام شصت فقیر) را بدهد.	و هم کفاره جمع بدهد، یعنی:	
اگر هر دو برایش ممکن نباشد، هر کدام را که ممکن است، انجام دهد.		

۹. وظیفه شخص مسافر

سه شرط سفر شرعی

تکلیف: باید نمازش را شکسته (کوتاه یا قصر) بخواند و نباید روزه‌اش را بگیرد.	مسافر شرعی
شرایط: الف) مسافت رفتن او بیش از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۲۲/۵ کیلومتر باشد) و مجموعه مسافت رفت و برگشت او بیشتر از ۸ فرسخ باشد. ب) بخواد کمتر از ده روز در جایی که سفر کرده، بماند؛ پس اگر می‌خواهد ده روز یا بیشتر بماند، باید نماز و روزه‌اش را کامل انجام دهد. پ) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد؛ مثلاً اگر به قصد ستم به مظلوم یا همکاری با ظالم در ظلم او سفر کند، یا فرزندی با نهبی والدین به سفر غیرواجب برود، باید نماز و روزه‌اش را کامل انجام دهد.	

چهار حالت وظیفه مسافر

وکیل	مبدأ حرکت	زمان حرکت	مقصد رسیدن	وظیفه شرعی در سفر	وظیفه آینده
۱	وطن	قبل از ظهر	سفر	با رسیدن به حدّ ترخص ، روزه را افطار می‌کند و نمازها را شکسته می‌خواند.	فقط قضای روزه را بگیرد.
۲	وطن	بعد از ظهر	سفر	باید روزه‌اش را تا آخر تمام کند ولی نمازها را شکسته بخواند.	-
۳	سفر	قبل از ظهر	وطن	اگر روزه را باطل کرده ، نمی‌تواند روزه بگیرد.	فقط قضای روزه را بگیرد.
				اگر روزه را باطل نکرده ، باید روزه را ادامه دهد.	-
۴	سفر	بعد از ظهر	وطن	نمی‌تواند روزه بگیرد و نمازها را کامل می‌خواند.	فقط قضای روزه را بگیرد.

نکته | از آن جا که **سفر** نیز یک **عذر شرعی** برای روزه‌نگرفتن محسوب می‌شود، بنابراین هیچ‌گاه **کفاره نخواهد داشت** و تنها در صورتی که گرفتن قضای روزه، یک سال به تأخیر بیفتد، یک مُد طعام علاوه بر قضای روزه باید داده شود که به آن کفاره گفته نمی‌شود!

اصطلاحات مهم درس

- تقوا = خودنگهداری = حفاظت خود از گناه = تسلط بر خویشتن = خویشتن‌داری = مهم‌ترین ثمره روزه = دوری از گناهان = فایده دوم نماز
- روزه = مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش‌های دل
- نماز = زنده‌کننده یاد خدا در زندگی = احساس حضور خدا در جای‌جای زندگی = توجه به حضور خدا در زندگی و نظارت او بر اعمال

- نماز بی خاصیت = نمازی که انسان را از گناه باز ندارد.
- متنجّس = آن چه در برخورد با یکی از نجاسات، نجس شود.
- کفّاره = دادن شصت مُد طعام به شصت فقیر یا شصت روز روزه گرفتن = وظیفهٔ عمدتاً روزه نگرستن
- کفّارهٔ جمع = هم دادن شصت طعام به شصت فقیر و هم شصت روز روزه گرفتن = وظیفهٔ شخصی که با چیز حرامی روزه اش را باطل کند.
- حدّ ترخّص = دور شدن از شهر به حدّی که آخرین دیوار شهر دیده نشود یا اذان شهر به گوش نرسد.
- بطلان = باطل شدن
- غصبی نبودن = مباح بودن
- إمساک کردن = پرهیز از خوردن و آشامیدن و سایر مبطلات روزه
- نماز قصر = نماز شکسته = دو رکعت خواندن نمازهای چهاررکعتی

پرسش‌های دوگزینه‌ای

- ۱۸۲-** وظیفهٔ روزه‌داری که در ماه رمضان با آگاهی و اراده، غبار غلیظ را به حلقش برساند، در کدام مورد بیان شده است؟ (تجربی ۹۸)
- (۱) هم قضای روزه را به جا آورد و هم کفّاره بدهد.
  - (۲) دو ماه روزه بگیرد و به شصت فقیر طعام بدهد و قضای آن را هم به جا آورد.
- ۱۸۳-** در کدام یک از سفرهای پنج‌روزهٔ زیر، مسافر باید نمازش را تمام بخواند؟ (ریاضی ۹۸)
- (۱) مسافت رفت او ۳ فرسخ و مسافت برگشت ۸ فرسخ باشد.
  - (۲) مسافت رفت و برگشت او هر کدام کم‌تر از ۴ فرسخ و بیش از ۸ فرسخ نباشد.
- ۱۸۴-** وظیفهٔ فردی که «پیش از ظهر» یا «بعد از ظهر» مسافرت کند، نسبت به روزهٔ آن روز به ترتیب، کدام است؟ (خارج از کشور ۹۸)
- (۱) می‌تواند از ابتدای آن روز روزه نگیرد. - برای ادامهٔ روزهٔ خود مختار است.
  - (۲) وقتی به حدّ ترخّص رسید، می‌تواند افطار کند. - باید روزهٔ خود را ادامه دهد.